

FÁBRY ZOLTÁN SZÖVEGMONTÁZSA 1933-BÓL

DOKUMENTUMOK HITLERRŐL

(Szövegmontázs)

Összeállította: FÁBRY ZOLTÁN (Stósz)

„Az elnyomottakért! A kizsákmányolók ellen” (Az ANGRIF, Hitler berlini hivatalos napilapjának motója). „A nemzeti szocialista párt nem akar osztályharcot, mert harcot hirdet az osztályharc ellen”, (Goebbels: Kleine ABC.)

Mi a fasizmus?

„A fasizmus az imperializmus háború utáni fázisában általános válságba került kapitalizmus — felépítménye. A fasizmus a kapitalizmus politikai felépítményének utolsó formája, mellyel a felnövő proletariátus ellen küzd. A fasiszta mozgalom az uralma megtartásáért harcoló burzsoázia hívja életbe, hogy így egy preventív ellenforradalommal megakadályozza a proletár forradalmat. A fasiszta mozgalom a kispolgárság deklaszált és ideológiailag hamisan orientált rétegeire támaszkodik. Ezeket a tömegeket egyrészt a fasizmus antikapitalista ideológiájával, másrészt a reakciós imperialista illúziókkal torja

Helsinkiben novemberben megkezdődtek harmincnégy állam diplomáciai és politikai tárgyalásai az európai biztonság és együttműködés megvalósításáért, ezért a korszerű állapotért és folyamatért, amelyet századunkban már kétszer robbantottak szét az imperialista hatalmak.

A történelem legborzalmasabb háborúját a negyven esztendővel ezelőtt, 1933 januárjában hatalomra jutott Hitler, a nácizmus zúdította az emberiségre.

Hitler „alkotmányos” úton vette át a kormányzást, olyan politikusok segítségével — és velük koalícióban —, mint von Papen és Hugenberg, és olyan munkatársakkal, mint Röhm, a Strasser testvérek.

A hitlerizmus története azonban már az első világháború másnapján kezdődik. 1919. január elején egy Anton Drexler nevű munkás megalakítja Münchenben a Német Munkáspártot. Az első csatlakozók közt van Röhm kapitány, Gottfried Feder mérnök, Dietrich Eckart író, egy Dingfelder nevű orvos és — Hitler káplár. Egy év múlva Hitler már a párt vezerei között van, részt vesz a nacionalista és antiszemita program kidolgozásában; a nevét az ő javaslatára Német Nemzetiszocialista Munkáspártra változtató párt propagandistája és az „offenzív és defenzív fajvédő liga” előadójává válik. 1920-ban Röhm kapitány megszervezi

az első rohamcsapatokat, és megindítja a párt hivatalos lapját, a *Völkischer Beobachter*.

A nagyipar rövidesen felfedezi Hitlerben a megfelelő embert. Ömlik a pénz a pártkasszába, s a rohamosztagnak 1923-ban már húszezer tagja van. Erre támaszkodva 1923. november 8-án Hitler „nemzeti forradalmat” proklamál: néhány tábornok segítségével államcsínyt próbál végrehajtani. A kormány az ellenforradalmi kísérletet leveri, s Hitleret letartóztatják. A börtönben írja meg könyvét, a *Mein Kampf*ot, amely a mozgalom programja lett.

A börtönből kikerülő Hitler újjászervezi a pártot. A proletárforradalomtól tartó burzsoázia — bár aggodalmait is vannak — mindinkább arra a meggyőződésre jut, hogy csak Hitler mentheti meg a kapitalista rendszert. A pártnak 1928-ban már 60 000 tagja van, és 800 000 szavazatot kap. Ez a szavazatoknak még mindössze 8,7 százaléka a két valóságos munkáspárt 40 százalékaival szemben. Két év múlva a taglétszám 200 000 fölé s a nációkra leadott szavazatok száma hat és félmillióra emelkedik. A német parlamentben 1930-ban a polgári pártok (katolikus centrum, néppárt, demokrata párt, nemzeti párt) 250 képviselőjével szemben a három ellenzéki párt kerül többségbe. Az ellenzékben levő szociáldemokrata pártnak 143, a kommunistáknak 77 képviselője kerül be, de bevonul 107 hitlerista képviselő is.

A világgazdasági válság mélyíti a belpolitikai válságot. Németország a polgárháború küszöbén áll. Naponta véres összeütközésekre kerül sor egyrészt a hitlerista rohamosztagnak, másrészt az egymással is versengő és harcban álló szociáldemokrata Reichsbanner, illetve a kommunisták Vörös Front elnevezésű fegyveres alakulatai között. Francia és angol monopóliumok hatalmas pénzüsségeket bocsátanak Hitlerék rendelkezésére. Az eredmények a burzsoázia számára biztatóak, bár aggodalommal tölti el őket, hogy a hitleristák szavazataikat a polgári pártok rovására növelik óriási mértékben, míg a munkáspártok szavazói szilárdan kitartanak pártjaik mellett.

A hitleristákra leadott szavazatok száma választásról választásra rohamosan emelkedett. A csúcspont 1932 júliusa. Legnagyobb pártként ekkor kerül a parlamentbe, kormány megbízatást azonban még nem kap. A két hónap múlva megtartott választásokon Hitler kétmillió szavazattal kevesebbet kap, s a szociáldemokrata és kommunista párt együttes szavazatai millióval meghaladják a nációkra leadott voksok számát. A két munkáspárt azonban még mindig nem talál egymásra. Az egyenletlenségeket kihasználja a von Papen és Hugenberg vezette földbirtokos és ipari arisztokrácia, s államcsínnel átadják a hatalmat Hitlernek.

Hatalomra kerülése után két hónappal Hitler parlamenti választásokat tart. Akkor már megszerzi a szavazatok 44 százalékát, a munkáspártokra leadott szavazat száma a terror ellenére meghaladja a 12 milliót, de a szociáldemokraták vesztesége 70 000, a kommunistáké egymillió.

Hitler hatalomra jutását természetesen lereagálta egész sajtónk. Ha azonban, átlapozva a korszak lapjait, megvizsgáljuk az egykori állásfoglalásokat, nemegyszer döbbenettel észleljük, mennyire rövidlátóan fogadják a cikkeik szerzői az Európa számára tragikusnak mutakozó eseményt. A kivételt a mi tájaink talán csak a *Korunk* jelenti: a stószai magányból Európát figyelő Fábry Zoltán. Ő a *Dokumentumok Hitlerről* címmel az 1933. évfolyam 4. számában közölt szövegmontázs szerzője. Nem árt felidézniünk, hogyan láttatta Fábry Zoltán a *Korunkban* Hitleret és környezetét.

Általában ellentmondásos kép alakul ki a hazai sajtó akkori állásfoglalásának kutatásakor. A kommunista és szociáldemokrata lapok egyértelműen és határozottan elítélik ugyan Hitleret, az okok keresésében és az argumentációban azonban még mindig több a munkáspártok testvérharcának eleme, mint az új helyzet objektív felmérése. A *Falvak Népe* a „nagy báb”-ról ír, amelyet az „al- és fővezérek ide-oda rángatnak”, s a választások kiírásából arra következtet, hogy Hitlernek „nincs mersze diktatórikusan kormányozni”. A szociáldemokrata *Munkás Újságban* Hoffer Géza a „handabandázó diktátor”-ról cikkezik, aki valószínűleg máris kiábrándította „vakbuzgó híveit”, s csodálattal figyeli a német szociáldemokráciát „higgadt” magatartásáért, ahogyan visszautasította „a bolsevistáknak az általános sztrájkra való felhívását”. Az egyik szakszervezeti lap, a *Bánya-munkás* megállapítja, hogy „ezer meg ezer demokratikus, szocialista és kommunista érzelmű szellemi és fizikai munkást gyűjtőtáborokba internáltak, több száz embert orozva legyilkoltak, a polgárok és munkások tízezreit a legbarbárabb módon bántalmazták”. Hitler hatalomra jutásáért azonban bűnösnek mondja a

kommunistákat is. A *Societatea de Mâine*-ben Ion Clopoșel a német szociáldemokratákat ígylekzik igazolni; a szabadelvű *Vremea* cikkírója úgy véli, hogy Hitler máris lelepleződött „Németország színe előtt“.

Szűklátókörségében mindent felülmúl a polgári sajtó állásfoglalása. Pedig Kolozsvárt és Brassóban, Nagyváradon és Aradon olyan kiváló, a fasiszmussal szembenálló publicisták dolgoztak a szerkesztőségekben, mint Kacsó Sándor és Szentimrei Jenő, Krenner Miklós és Paál Árpád, Tabéry Géza és Szász Endre, s ezeknek a lapoknak a munkatársai között volt az *Erdélyi Helikon* íróinak színe-java.

A *Brassói Lapok* politikai vezércikkírója (Körösi Kriszán Sándor?) azt írja, hogy a „müncheni mázolósegédet“ Papen és Hugenberg „felültették a trónra, hogy végezzenek vele“, s „egy-két hónap“ elegendő ahhoz, hogy megbukjék. Kunda Andor a *Nagyváradai Napló*-ban kifejti, hogy Európa nyugodtan fogadta a kinevezést, mert „Hitler már megszűnt az a veszély lenni, amely volt“. Ugyanott Silbermann Jenő is úgy véli, hogy Hitler egyszerűen „néptribunából kancellárrá bukkott“. A kolozsvári *Ellenzék* kiemeli a hitleristák „fiatalos lendület“-ét, s csak azt tartja sajnálatosnak, hogy „Hindenburg elnök nem fönttartás nélkül adta át a kormányzati hatalmat Hitlernek“. Az akkori Magyar Párt hivatalos orgánuma, a *Keleti Újság* vezércikkben Hitlert mint „a szegény emberek“ és „a nincstelen milliók“ képviselőjét üdvözli, s reméli, hogy a márciusi választások után „Hitler elszabadul minden kötőfék nyomasztó terhétől, és szabadon futhatja ki a maga formáját“. Az új utakat kereső fiatal értelmiség szemléje, az *Erdélyi Fiatalok* szükségesnek érzi a tájékoztatást, és közli az *Ahogy Hitler a nemzetiszocializmust látja* című cikket, amelyben Parádi Kálmán a *Mein Kampf* szellemében vázolja a hitlerizmus szemléletét és programját. Az *Erdélyi Helikon*-ban Ligeti Ernő értekezik a hitlerizmusról a *Mitosz a harmadik birodalomban* című tanulmányban. A német marxisták hibájaként írja fel, hogy a bolsevizmust nem „nemzeti alapon“ hirdették. A hitlerizmus „forradalom, tele új ideákkal“, a rohamcsapatok sajnálatos kilengései mögött pedig „német népi hagyományok, Fichte és Hegel szelleme marsol“.

Ma már bizonyos, hogy nem igazi „népi“ hagyományok és nem humanista filozófusok szelleme uralta a hitlerizmust, hanem az embertelenség, mindannak a meggyalázása, amit a német kultúra értékben adott a világnak, a faji gyűlölet előbb a nem-árja népekre vonatkozólag, amelyet azután kiterjesztett szlávokra, románokra, magyarokra, Nyugat-Európa népeire, s megteremtette a koncentrációs táborokban és gázkamrákban a nem-germánok s a német kommunisták és szocialisták szenvedéseiben kiteljesült egységét.

Jordáky Lajos

„Az elnyomottakért! A kizsákmányolók ellen!“ (Az *Angriff*, Hitler berlini hivatalos napilapjának mottója). „A nemzetiszocialista párt nem akar osztályharcot, mert harcot hirdet az osztályharc ellen“. (Goebbels: *Kleines ABC*.)

MI A FASIZMUS?

„A fasiszmus az imperializmus háború utáni fázisában általános válságba került kapitalizmus — felépítménye. A fasiszmus a kapitalizmus politikai felépítményének utolsó formája, mellyel a felnövő proletariátus ellen küzd. A fasiszta mozgalmat az uralma megtartásáért harcoló burzsoázia hívja életre, hogy így egy preventív ellenforradalommal megakadályozza a proletár forradalmat. A fasiszta mozgalom a kispolgárság deklasszált és ideológiailag hamisan orientált rétegeire támaszkodik. Ezeket a tömegeket egyrészt a fa-

sizmus antikapitalista demagógiájával, másrészt a reakciós imperialista illúziókkal fogja meg... Ezeket a rétegeket arra használják, hogy egy ideig az állam fasiszálásának és a fasiszta diktatúrának szociális támaszai legyenek. Ebben aztán ki is merül a fasiszta mozgalom szociális szerepe... Ezzel a kispolgári réteggel szemben a fasiszta agitáció a leghetetlenebb cikkekben huzdoltja meg önmagát. A fennálló kapitalizmussal elégedetlen fasiszta tömegek érdekei idővel egyre élesebb ellentétbe kerülnek a fasiszta vezető-

kasznak a burzsoáziával való sorsközöségével szemben. A demagógikus és antikapitalista frázisokkal vezetett látszatharcot így egyre jobban a leleplezés, az önálcázás veszélye fenyegeti. A fasiszta mozgalom egyetlen erős káderét épp azért csak azok alkotják, akik céljukat a kapitalista államapparátusba való bejutással elérték. Ez a fasiszta vezetőréteg aztán igyekezni fog, hogy a kapi-

talizmus államüzletét, a proletariátus nyílt, erőszakos letörését minél konzekvensebben keresztülvigye. A fasiszta mozgalom tulajdonképpeni programja: a fasiszta vezetőréteg programja, ahogy azt Mussolini formulázta: »a mi programunk nagyon egyszerű: uralkodni akarunk.« (Lippay Zoltán: *Unter dem Banner des Marxismus*. 1931. február)

KICSODA HITLER ÉS MI A NEMZETISZOCIALIZMUS?

A huszadik század mítosza. „Mi felismertük, hogy ma úgy a római, mint a protestáns egyház negatív kereszténységet jelentenek, és így az északi, fajilag determinált népek organikus erőinek az útjában állnak... A régi nacionalizmus meghalt, amikor november 9-én fő képviselői egy csomó szökevénytől és fogháztölteléktől megijedve elszaladtak... A régi szocializmus rothadó állapotban van, nemzetközi családok és szájalók kezébe került, börzekapitalista összeköttetései révén és a zsidó vezetés segítségével egyesült a tatár-bolsevizmus rothadás-bacilusaival, és így újra bebizonyította, hogy materialisztikus eszmékkel nem lehet a szabadság organikus forradalmát keresztülvinni. A marxizmus ellaposodott a végtelen orosz pusztákon, a genfi, párizsi és locarnói konferenciákon. Egy egész világ hever tehát romokban. De a romokból ma új és már halottnak vélt hatalmak kelnek fel. Az északi lélek kezd újra hatni. És titokzatosan hat, akárcsak akkor, amikor Oldin megteremtette, amikor Nagy Ottó kezétől reszketett a világ, ahogy Eckhardt mester megszülte, ahogy Bach zenébe ültette és Frigyes, az Egyetlen alatt aztán megremegett a föld. Egy új német misztikum kezdődik: a vér és szabad lélek mítosza: a nemzetiszocializmus.“ (Rosenberg: *Mythos des 20. Jahrhunderts*)

„Hitler der Rufer in deutscher Nacht.“ „Hitler utasításai a náci szónokok részére többek közt a következőt tartalmazzák: a gyűléseket kizárólag este kell megtartani, mert akkor a tömeget könnyebben meg lehet dolgozni, mint nappal. Németországban most este van, ha ugyan már nem éjfél. És ez Hitler nagy esélye. Ha németek kipihent, friss fejjel nézhetnének körül, akkor nem menének lépre... A nép nagy része demokratikus és békés, csak nem bír elmentállni annak, aki háborús metódu-

sokkal dolgozik. A náci győzelmet nagyban elősegíti az a tény, hogy ebben az országban a demokrácia nem küzdelem eredménye. Egy történelmi pillanatban, az elvesztett háború után — a vészhozó monarchiával és a borzongott bolsevizmussal való szembeállításban — mint egyetlen kiút merült fel. Kiút volt, és nem lett belőle sohasem — cél. Ha a náci uralomra kerülnek, kik javára fognak uralkodni? Hitelezőik, egy pár ember javára, akik »gazdaságnak« mondják magukat, és akik már másodszor tették tönkre az államot. Az első birodalmat a háborúba, a másodikat a hitlerizmusba kergették, és most a harmadik birodalommal a hamis németek és talmi szocialisták uralmát alapozzák.“ (Heinrich Mann: *Tagebuch*. 1931. 51.)

A megkerült kispolgár. „A hanyatló kispolgárság minden reakciós tulajdonsága Hitlerben nagy dimenziókban van kifejlődve. A páratlan munkásgyűlölet, mely persze ravaszul van elkendőzve, a korlátlan behódolás a nemzeti tökével szemben, melynek Hitler a legőszintébb bámulója, híhetetlen kretenizmus az uralkodó osztály nagyságaival szemben, a zseniális hazugság mint a politikai propaganda metódusa. Akadálytalan fehér terror mint a politikai praxis elve. Nagyság? Noske is eldicsekedett véreb munkájával. Hitler a bestializmust mint az antimarxista politika utolsó bölcsességét dicséri. Egy osztálytársadalom, mely elmerülésének óráját csak bestialitással és hazugsággal tudja kihúzni, teljes konzekvenciával kell, hogy azt kiáltssa ki legnagyobbnak és vezérnek, aki ezt a két tulajdonságot koncentrált módon egyesíti magában.“ (K. A. Wittfogel: *Roter Aufbau*, 1932. 24.)

Nem kell félni, nem is olyan borzasztó. „Van abban valami felemelő és maró gúny minden gúnyolódással szemben, ha egy férfi, akin minden tréfa-gyáros szabadon rúghatott egyet, egy-

Fábry Zoltán

szerre csak beül a hatalomba, a nép bálványja lesz, ítél elevenek és holtak felett, sőt valljuk be, az lesz, akitől titokban ellenségei is a megoldást remélik... és akitől a világ mégsem várhat talán annyi rettenetességet, mint mondják... Nagyon egyszerű és igénytelen alak ez a Hitler." (Szvatkó Pál a *Prágai Magyar Hírlapban*)

A gyilkosságnak is van mítosza. „Jól kormányozni annyit jelent, mint kegyetlenül uralkodni. Mussolini a hatalom átvételkor 5000 politikai ellenfelét némitotta el, és a kakas sem kukorékkolt értük. Németországban sem lesz másképp. A politikai ellenfeleket fizikailag kell megsemmisíteni.” (Hitler a *Basler Nationalzeitungban*, 1932. II. X.) Más: „A tett aktivitása! A politikai gyilkosság mágiája! Az ember mindig csak eszköze és végrehajtója az istenítéletnek. Nосkét szocdem létére megilleti minden elismerés. Sose volt katona, és mégis az egyszerű ember egészséges érzékével volt megáldva, akinek a marxista teória sose ködölte el az elhatározó pillanatban a szemét.” (F. W. Hinz: *Front des Nationalismus*) Más: „Hirschel szocdem ügyvéd még azt a hallatlan rágalmat kockáztatta meg, hogy a nemzetiszocialista pártban van egy csoport, mely a

párt gyilkossági politikáját nem helyesli.” (*Freiheitskampf*, 1932. 177. sz.)... — *Gyerekszájál*: A strassfurti polgármester temetése után (kit a náciák lőttek le) a következő adoma jelent meg az *Anhalter Kurirban*: „Temetés. — Mit csináltak gyerekek? — Temetést játszunk. — Úgy? És kit temettek? — A polgármestert. — Ej, ej, ugyan mi baja volt? — Rosszul lett. — És ti persze azonnal orvosért szaladtatok? — No persze. Magunk ütöttük agyon.”

Örmesterek a katedrán. „A népállam egész nevelési és művelődési munkáját azzal koronázza meg, hogy a rábizott ifjúság szívébe és agyába égeti a faji lényegét és a faji értelmet. Ne hagyja el az iskolát egyetlen fiú vagy lány sem anélkül, hogy a vértisztaság fontosságáról ne legyen meggyőződve. Meg kell mutatni, hogy az árja vér egyedül képes kultúrát teremteni. Egyetlenegy nagy kérdés van, mely körül minden forog: kinek a javát célozza a nagy átalakulás: az árja-ember, vagy az örökzsidó javát.” (Hitler: *Mein Kampf*, 475.) „Az igazi államférfi legmagasabb kötelessége a nemzettest vérszerű felfrissítése. A gazdasági gondolkodás halála minden nép idealizmusának. A gazdasági gondolkodás csak egoizmusra nevel, és csak a néppolitikai gondolkodás: idealizmusra és így heroizmusra.” (Hitler: *Nyílt levél Papenhez*, *Völkischer Beobachter*, 1932. 21. X.) — Baurat Decker: „1830-ig kiszolgált altisztek voltak a tanítók, és a nemzet nem csalódott bennük. Nekünk is a 18. századnak ehhez a Nagy Frigyes-i szelleméhez kell visszatérnünk.”

A vitéségi érdem szocializmusa. 1930. március 12-én az NSDAP parlamenti frakciója többek közt a következő törvényjavaslatot nyújtotta be: „Aki élő vagy halott német nemzeti hősokeket, hadvezéreket vagy a legmagasabb vitéségi érdem tulajdonosait, a régi vagy a mostani hadsereget, annak szimbólumait, uniformáit, zászlait szóban vagy írásban ócsárolja, az fegyházbüntetéssel sújtandó, melyhez különös esetekben testi fenytés is járulhat.” (6. §)

1914 augusztusának permanenciája. „A német polgárság még sohasem volt annyira becsületesen önmaga ellen, mint a nemzetiszocializmus növekedésének ezen néhány évében... A történelemben csak egyszer ünnepeltek vérmámor és politikai tehetetlenség ilyen lagzit, és ez a háború kezdetén volt. A nemzetiszocialista párt épp ezért nem más, mint a permanenciába helyezett augusztus

negyedike." (C. v. Ossietzky: *Weltbühne*, 1933. I.)

Nemzeti és szociális tehetetlenség. „A nemzetiszocialista mozgalom ítélőszék bíró nélkül, özönvíz Noé-bárka nélkül. A náci-mozgalom sem több, sem kevesebb, mint a »nemzeti« és »szociális« tehetetlenség tükörképe... Az aránytalanság cél és eszközök közt egyenesen groteszk. És a német ifjúság az élet küszöbén a legteljesebb éretlenségbe lesz visszataszítva, a legteljesebb felelőtlen-ségbe, mert hisz a felelősséget demagógikusan a zsidókra, marxistákra és egyéb »novembergazokra« hárítják." (Fr. W. Foerster: *Die Zeit*, 1932. ápr.)

Ez is hitlerizmus: hétszögtől feljebb! Egy náci röpirat: „Pg! (Parteigenosse) figyelj meg egyszer jobban az 5 és 10 pfennigest, és akkor a következőre jössz rá: az értékmegjelölés egy négyszögon áll, mely a szabadkőművesek kubsza, a legnagyobb tökéletesség jele, mely ugyanakkor Salamon templomának egyik követ is szimbolizálja. Ez a templom-építés a világot eluráló zsidóság szimbóluma. Ebből a kusból balra négy tölgyfalevél nő. A kávédarálótól kezdve minden jobbra forog, csak a zsidó ír

jobbról balra. Ez a győzelmi jel, mert nem a francia nyerte meg a háborút, de a zsidó. A négy tölgyfalevél nem más, mint a négy háborús év. A hátlap felületesen szemlélve a földművelést szimbolizálja. De a kalászok keresztezése egy szabályos háromszöget ad, és 3 a zsidók szent száma. A kalászok és egyéb vonalak kereszteződéséből 22 rombusz keletkezett. Ez a zsidó ábécét jelenti. A német 25 betűből áll. Az előlő lapon jobbra és balra egy-egy zsidócsillag stb." — Ehhez a dokumentumhoz a *Tagebuch* (1932. aug. 27.) a következő megjegyzést fűzi: „Szegény Pg. így tehát megtudja, hogy a háromszög, a négyszög, és a hatszög az ellenség szimbóluma. Miután a szovjet csillag is okkupált terület, szegény csak a hétszögtől feljebb diszponálhat, ha ugyan itt is nem sütnék ki valamit... Még tíz év előtt lehetetlennek látszott, hogy egy országban, mely magas átlagnívóval dicsekedett, ilyesmít egészséges embereknek be lehessen adni. Az ész ellen folytatott hatásos hadjárat Németországot lassan abba az állapotba löki vissza, amelyből nemrég csak áldoktorok profitáltak Afrikában."

A 25 PONT KOMÉDIÁJA (HITLER ÉS A KAPITALIZMUS)

A nemzetiszocialista párt 25 program-pontjában a következő kuriózumokat találjuk: „A munka nélküli jövedelem elvetése! Követeljük az összes vállalatok államosítását! Követeljük a nagy áruházak azonnali kommunizálását! Követeljük egy olyan törvény megteremtését, melynek célja a földbirtok váltásádjímentes kisajátítása a közösség céljaira! A nagy üzemekben nyereségrészesedést követelünk! A párt vezetői megígérik, hogy ezen pontok maradéktalan megvalósításáért még az életüket is feláldozzák."

A valóságban ez a program így néz ki: „Ha valaki megnézi a mi gazdasági programunkat, akkor felkiált: de hisz ti a magántulajdon ellen vagytok! Mi a magántulajdon ellen? Mi nem akarunk semmit sem kisajátítani. Mi megint rá akarjuk nevelni ifjúságunkat az örök igazságra, hogy van fent és lent. A mi szocializmusunkat tehát elfogadhatja minden vállalkozó és munkaadó." (Funk képviselő beszédéből).

Nyereségrészesedés? „A nyereségrészesedés elvét azért kell elvetnünk, mert ez a munkást a zsidó-materialista gon-

dolkodásra neveli." (Feder: *Nationalsoz. Bibl.* No. 17.)

A hadinyereség maradéktalan bevonását is követelik a pontok közt. De ezt a teóriát a gyakorlatban már csak Pg. Thyssen miatt sem lehet megvalósítani. „Elhatározó fontosságú tény csak egy van, és ez az alkotó személyiség. A legújabb gazdasági történet két példával bizonyítja, hogy az egyéni érték a gazdaságban milyen mértékben lehet pozitív — Krupp esetében — és negatív a szovjet gazdaság esetében." (*Angriff*)

Párbeszéd Hitler és Otto Strasser között, közölve a *Der Nationale Sozialist*-ban:

„Strasser: Mit fog Ön holnapután csinálni, ha holnap a kezében lesz a hatalom, például a Krupp RT-vel? Minden változatlanul úgy marad? A részvények, a részvényesek vezetése, a munkások sorsában semmi változás?

Hitler: Mit gondol, örült vagyok talán, hogy a gazdaságot szétromboljam? Az állam itt csak akkor fog közbelépni, ha ezek az emberek nem a nemzet érdekében fognak cselekedni.

Strasser: De ha Ön, Hitler úr, fenn akarja tartani a kapitalista rendszert,

akkor nem szabad szocializmusról beszélni. Mert a mi párttagjaink elsősorban szocialisták, és pártprogramra hivatkoznak, amely kifejezetten követeli a trösztök szocializálását.

Hítler: A kifejezés: szocializmus, »an sich« rossz, mert a szocializmus nem azt jelenti, hogy ezeket a műveket szocializálni kéne, csak azt, hogy lehet, ti, akkor, ha a tulajdonosok a nemzet ér-

deke ellen cselekszenek. A valóságban a gazdaságban csak egy rendszer van: felelősség felfelé és autoritás lefelé... Kapitalista rendszer tulajdonképpen nincs is. A vállalatok tulajdonosai ügyességük, szorgalmuk révén dolgozták fel magukat a mai polcra, és ennek a kiválasztódásnak az alapján — mely megint csak a nemesebb fajra mutat — joguk is van a vezetésre.“

HITLER — KANCELLÁR

Győzelem? „Hogy Hitler győzelmet aratott volna, ahogy a náció üvöltik: ez egy kis történelmi hazugság. Épp Hitler volt az, aki le volt győzve, amikor megajándékozták a győzelemmel. A német Mussolinin nem a berlini mars, de a kelet-elbai és a vesztfáliai kamarilla hazárdjátéka segítette az államhatalom hűsösfazekához.“ (*Tagebuch*, 1933. 5.)

Junkerek tündöklése és nyomorúsága. „Brüning megbukott, mert a Hindenburgot behálózó kamarilla azt a legendát terjesztette róla, hogy telepítési programja nem más, mint agrárbolsevizmus. Schleicher megbukott, mert nem tudta megakadályozni az Osthilfe-botrány napfényre kerülését... II. Vilmos Kelet-Elbia junkereiben látta a nemzet szemefényét, most pedig kiszűlt, hogy jelszavuk: ide azt a segílyt, beruházási programjuk: Jeuen, Saufen, Hurren.“ (H. v. Gerlach: *Weltbühne*, 1933. 6.) — „A földművelésügyi miniszter nyilatkozata: „Nem helyeslem azok eljárását, akik a segíly folyósítása után azonnal autóra kaptak és Nizzába robogtak, hogy ott a pénzt elverjék. Amikor a parlament neveket követelt, a miniszter hallgatásba burkolózott.“ (*The Times*, febr. 1.) — „A junkerek kivették a nyeregből Schleichert, és helyébe Hitlert ültették... A háború utáni Magyarországon — egy kis és elmaradt földművelő ország, melynek ipari területeit lenyesték — még elképzelhető, hogy nagybirtokosai kormányozzák, de hogy ez Németországban és pont Hitler segítségével lehetséges lenne?“ (*Economist*, febr. 4.) — Brüning alatt is volt már ilyen szanalási panama, melyről a hivatalos jelentés ennyit ismert be: „Szanalásra 80 millió márkát fordítottak. 3340 nagybirtok közül kb. ezer, tehát majd minden harmadik részesült, összesen 60 millió márka segílyben. A 104 000 parasztbirtokból 2400, tehát csak minden 43. birtok részesült összesen 20 millió segílyben.“

Hitler—Hugenberg—Papen. „Papen, Hugenberg, Seldte azok a nevek, melyek mint sülök és fékek kapaszkodnak Hitlerbe. Azt jelentik, hogy ezek segítségével Hitler sose fogja valóra váltani szociális programját. A nemzetiszocialista forradalom befejeződött, mielőtt elkezdődhetett volna. Hitler ígéretei közül egyet fog valóra váltani, és ez a kommunista párt elnyomása, egy programpon, mely a többiek helyesléssel is találkozni fog.“ (*Prager Presse*, jan. 31.) — „Hugenberg és Hitler nem poroszok, de modern német nacionalisták, azaz szubjektivisták, akik a nemzet egy részét az egészsel azonosítják és ezért az igazi nemzeti és állami lényegtől... messze vannak... Hugenberg és Hitler: atya és fiú. Hitler a hugenbergi propaganda logikus produktuma... Hugenberg az összes dolgok hamis beállításának izgató mérgét fecskendezte a német nép ereibe. Hitler a szentimentális reakció erre az injekcióra. Minden tisztességes német kéne, hogy Hitler nézeteit a magáévá tegye, ha Hugenberg sajtóinjekciói, melyek a német népet állandó gyűlöletre és tombolásra doppingolják — igazak lennének... Hogy pont ez az apa és ez a fiú kapták meg a hatalmat, az természetes: propagandájukkal magukhoz dresszírozták a népet. Most aztán lássák, hogy hogy birkóznak meg az igazi valósággal.“ (Fr. W. Forster: *Die Zeit*, 1933. febr.)

A „TAT-KREIS“ véleménye. „A nemzetiszocialista tömegek most végre megkapták azt, amiért évekig küszködtek. Bizakodón tekintenek fel vezérükre, de ennek háta mögött fenyegetően emelkedik Hugenberg árnyéka. Ennek a kabinetnek náci tagjai nem gazdasági szakemberek, nem is akarnak azok lenni. Az embernek az a benyomása, mintha tudatosan nem akarnának gazdasági kérdésekkel bajlódni, ezekkel szemben teljesen érzéketlenek. De épp ott, ahol Hitler teljes érdektelenséget mutat, Hu-

genberg annál jobban van érdekelve. Így tehát a német szocializmus megvalósítása teljesen Hugenbergtől függ. Ő, a nagykapitalista lesz Németország gazdasági diktátora... Pedig a nemzetiszocialista tömegek gazdasági és szociális forradalmat várnak vezéreiktől. Elhatározó tetteket, alapvető változtatásokat, mert hisz szerintük a marxizmus csődöt mondott... Ebben a kabinetben mindazok találkoztak, akiknek érdeke a kapitalizmus fenntartása... Német fasiszmus nem létezik. A német fejlődést tekintve a mai helyzet: visszafejlődés a privát kapitalizmus restaurációjához." (Ferd. Fried: *Die Tat*, 1933. március)

A fogoly kellemetlen mondatai. „Őn, birodalmi kancellár úr, egy olyan pártnak a vezére, mely korlátlan antikapitalista propagandával jutott el a mostani magasságra. Most, hogy Ön a kancellári székben ül, ennek a mesének vége. Most a német kapitalizmus maradékkállománnyát kell konszolidálnia és a nagybirtokot megmentenie. Most Ön a barikád túlsó oldalán áll, és ezt barna inges csapatai is meg fogják egyszer látni... Maga az esemény különben nem új. Tizennégy év előtt Stinnes és Duisburg bizonyára ugyanígy beszéltek Eberttel és a szociáldemokratákkal, mint

most Hugenberg Hitlerrel, és argumentumaikat akkor is és most is meghallgatták... A kabinet legzsírosabb falait Hugenberg kapta, az utolsó férfi Németországban, aki még úgy istenigazában hisz a kilencszázötvenes kapitalizmus örökkévalóságában. A háború utáni gazdasági krízis legnehezebb feladatait tehát a legkimondottabb háború előtti emberpéldánynak kell megoldania." (Carl v. Ossietzky [aki ma már újra fogságban ül] a *Weltbühne* 6. számában.)

Az elnémított Otto Strasser. „Hitler kancellár kiáltványa a reakciós bosszú, a kapitalista restauráció és döböntő üresség dokumentuma. A hatalom Hitler kezében van, de első tetteit nem a bank- és börzehiának, nem a nagyáruházak, nem a kapitalista kizsákmányolók érzik meg, de a német munkásság, a német dolgozó nép. A mi kötelességünk odakiáltani Hitler híveinek: ne hagyjátok magatokat munkástevéreitek ellen vezetni, de forduljatok minden erővel a nemzetiszocializmus egyetlen ellensége, a nemzetközi kapitalizmus és a versailles-i szerződés ellen." (Ezek után csak természetesen, hogy Hitler a *Schwarze Frontot*, Strasser lapját hat hónapra betiltotta.)

HITLER ÉS A KATOLICIZMUS

Protestáns hitlerizmus. „Hitlernek könnyű dolga van: a német nép legkönnyebben hívő, a legprimitívebb rétegével dolgozik: a protestáns kiséberrel... A hitlerizmus a buták szocializmusa. Politikához ennek a teologizáló örültnek semmi köze nincsen. Ha majd az osztrák Hitler az Úristen színe előtt fog megjelenni, akkor ezt fogja mondani: »Isten látja lelkemet, semmi gonoszra nem cselekedtem, nem gondoltam arra, hogy olyan nagy kalamajkát csináljak. Beszéltem, fecsegtem, ahogy ott-hon szoktunk. Ki tehet arról, hogy a protestáns poroszok olyan komolyan vesznek mindent?!«" (K. Tschuppik: *Tagebuch*, 1933. 6.)

Katolikus átok. „A hitlerizmus tévtan, és épp azért tilos minden hívő katolikusnak ebbe a párta belépni... Ugyanezért katolikus pap nemzetiszocialistának nem szolgálhat ki szentséget. Minden katolikus lelkész elve legyen: sose jót rossznak, és soha rosszat jónak ne mondj... Mi tehát a horogkeresztes mozgalmat energikusan elítéljük, és kell hogy távortartsuk magunkat a nemzeti-

szocialista gyűlésekről. De nemcsak mi, mindnyájan, akik a legmagasabb emberjogokra adnak valamit, kell hogy fel-emeljék szavukat, hogy hangos tiltakozássá egyesülhessünk, és kezet nyújthassunk a veszély elhárítására." (A bajor püspök pásztorleveléből: 1931. márc. 10. Közölve: *Tagebuch*, 1931. 50.)

A hitleri diktatúra ellen. „A diktatúra, a szenvedélyes pártharc, ha a törvényhozás megbénult — egy nemzet megmentője is lehet... Az a diktatúra azonban, mely ma fenyegeti Németországot — egy diktatúra, ahol éppúgy megeljük a szűkfejű reakció maradványait és a gonosz kapitalizmust, mint a nagyon is kérdéses faji teóriákat mechanikus szocializmussal keverve — nagy veszélyt jelent... Hitler kancellársága a legnehezebb problémát jelenti, egy nagy veszélyt. A reakció ilyen formában, ahogy ezt a mai német kormány felmutatja, egészen egyoldalú. Ezeknek a köröknek konzervativizmusa kelet-elbai, és nagyon is a múlt felé fordult... Vezérfelgőfusukat nagyon terhelte a lutheri eredendő bűn... szociológ-

giájuk: kapitalisztikus... vallási tekintetben a protestáns elem elnyomja az univerzális kereszténységet." (J. Eberle: *Schönere Zukunft*, 1933. febr. 12. és 19.)

És mégis: felkínálkozás. „Nincs német kormány, mely tartósan kikapcsolhatná

a német katolicizmust. Számítani kell vele, sőt: szövetségessé kell tenni. Konzervatív politikát nem lehet folytatni a világtörténelem legidősebb, legtapasztaltabb konzervatív hatalmának a bevonása nélkül.” (Eberle: *uo.*)

A MARXIZMUS LEGENDÁJA

14 év marxista igazsága. „A marxizmusnak, mely Hitler kegyelmes úr szerint 14 évig uralkodott Németországban, egyetlenegy tanítása van: a termelés összes előfeltételeinek és eszközeinek nem szabad magántulajdonban megmaradni, de kell, hogy nemzeti vagyonná váljanak... Kérdezzük tehát: hol, mikor és hogyan vezették be 14 év előtt Németországban a marxizmust? Hogy történt, hol történt, hogy a kegyelmes úrnak most ez alól az átok alól kell minket felszabadítani? Úgy látszik, hogy direkt átaludtuk!... Csodálatos dologra ébredtünk. Szóval Németországban elvették a termelőeszközöket tulajdonosaiktól, a marxista tanítást követve a bányabáróktól elvették a bányákat, a nagyiparosoktól az öntődéket, a Siemens-Martin kemencéket, a nagybirtokosoktól a földjeiket, a gyárosoktól gépeiket, a hajóépítőktől a dokkokat — és senki sem vett észre ebből semmit... Nem tévedett mégis Hitler kegyelmes úr? Eddig úgy tudtuk, hogy az utolsó 14 év történetét az jellemezte, hogy Németországban egy óráig, egy percig, de még egy másodpercig sem uralkodott egy jótányi marxizmus sem. Úgy tudtuk, hogy ez egy másik munkásvezér, egy másik kegyelmes úr áldásos működésének a következménye: és hogy az a magas elismerés, melyet a kegyelmes munkásvezér: Ebert a német végzettsiberek felső rétegeiben élete utolsó percéig élvezett: mintegy elismerése volt annak, hogy ő, a marxista volt az, aki november 9-én minden erejével azon dolgozott, hogy a német dolgokba ne kerülhessen be egy százaléknyi marxizmus sem. Históriai jelentőségű mondásához hírrá maradt: »Nem akarom a szociális forradalmat, gyűlölem, mint a bűnömet« — és sose volt más gondja, mint a forradalmat, melynek az élére állították: elárulni, megfojtani, legyilkolni. Ez sikerült is neki... de mért kell akkor megtagadni az elismerést attól, akit a legjobban megillet? Mért elfelejteni mint munkásvezért, hogy Hitler kegyelmes úr

nem más, mint történelmi folytatása a szintén munkásvezér Ebert kegyelmes úrnak?

Hitler kegyelmes úrnak igaza van abban, hogy az utolsó tizennégy év romhalmazzá hagyott hátra, de ezt a névleges marxisták szociális tehetetlenségének köszönhetjük, akik ellenfeleiket újra nyeregbe ültették. Hogy Hitler kancellár lett, azt végeredményben szintén nekik köszönheti. Ha Németországban marxizmus uralkodott volna, ha egy jótányi szocializmus megvalósult volna, akkor a százezer, a millió, majd százmillió márkák a Thyssenek, Kirdorfok, Coburgok, Hohenzollernek és mások kasszáiból nem vándorolhattak volna Hitler kegyelmes úr munkásmozgalmának pénztárába.” (L. Schwarzschild: *Tagebuch*, 1933. 6.)

A szociáldemokrácia dicsérete. „Az annyit ócsárolt weimari rendszernek megvan az a nagy történelmi érdeme, hogy sikerült a német munkásságot, mely az állammal szemben különben mindig ellenségesen volt beállítva — az állam testébe beilleszteni, és így az állammal kibékíteni. Nem szabad elfelejteni, hogy az általános menekülés idején, a szociáldemokraták voltak azok, akik a zászlóhoz hűtlen menekülők helyébe ugrottak, és az államot így megmentették a bolsevizmus árjától. Nem szabad elfelejteni, hogy a Ruhr-megszállás lelke a munkásság volt, a nagyiparosok szívesebben paktáltak az idegekkel... És Hitler egy »szocialista« párt vezére most, íme, újra feltépi az ellentéteket a munkásság és az állam között.” (Basler *Nationalzeitung*, febr. 4.)

Két kancellár — egy ellenség. „Ameddig Németországban az államhatalomnak meglesz a mai ereje, nem kell az államot félteni a kommunistáktól. A német köztársaság a lefolyt tizenkét év alatt szilárd bástyának bizonyult a bolsevista áradás ellen. Az egész világnak érdeke, hogy a kommunizmus Németországban

csak tengesse életét. Ha Németországban nem jut jelentőségre, akkor sohase hódíthatja meg a világot." (Hermann

Müller v. kancellár) — „A kommunizmusnak kérlelhetetlen hadat üzenek. 10 év alatt gyökeresen kiirtom.“ (Hitler)

HITLER KÜLPOLITIKÁJA

Az ősellenség ellen? „Csak ellenségeink fantáziájában él az a terv, mely szerint mi háborút akarunk Franciaország vagy annak vazallusai ellen, Európai államok háborúja egymás közt ma azt jelentené, hogy a bolsevizmusnak ajtót és ablakot nyitunk.“ (Hitler 1931-ben)

Orosz puszták végtelene... „Célunk: életteret biztosítani a jobb, a germán-északi fajnak. Keleten jó föld van, sok föld. Ezt megszerezni legyen a célunk. Oroszország nem is érdemel mást, mert a zsidókat hagyja uralomra jutni. Törjük meg ezt a hatalmat, és akkor a mai orosz állam összeomlik, és szabad utat enged céljainknak. És ezt a célt a nemzeti önfenntartás szent kötelessége parancsolja.“ (Nationalsoz. Bibl. No. 24. 20.)

A „Herrenklub“ azonos céljai. A Herrenklub jegyzőkönyveiből: 1931. febr. 21. Pápen tesz jelentést párizsi tárgyalásairól: „A franciák az ellentétek likvidálásának feltételül az oroszbarát német politika likvidálását követelik. Ezután sor kerülhet Franciaország, Lengyelország és Németország közt egy szövetségre »Accord à trois« néven, melynek célja gazdasági szövetség az orosz öt-éves terv ellen. Ennek a szövetségnek a keretén belül a franciák megengedik Németország felfegyverkezését.“ A vita során Rechberg szól közbe: „Németország és Franciaország a kémiai és nehézipar kartell révén gazdaságilag már annyira egymásra vannak utalva, hogy ezt nyomon kell követni a politikai és katonai megértésnek. Ha ez megtörténik, akkor Franciaország nyomást fog gyakorolni Lengyelországra, hogy ez engedjen a jogos német kívánságoknak.“ v. Janson: „Egy accord à trois-nak csak akkor van értelme, ha tényleg mind a három szövetséges védbástyát jelent a bolsevizmus ellen. De ez a félig bolsevizált Lengyelországra nem áll.“ A vita eredményeképp a következő javaslatot jegyzőkönyvezik: „A keleti határok kérdésének megoldását egy későbbi időpontra kell halasztani. Az accord à trois-nak létre kell jönni, mert mindnyájan meg vagyunk győződve a bolsevizmus elleni küzdelem fontosságáról.“ (Közölve: *Tagebuch*, 1932. 24.)

Hitler: Versailles oszlopa. „Hitler szóban és írásban hadakozik Versailles ellen, melynek ő a tulajdonképpeni torzszülőtte. A valóságban, ha Hitler tényleg hatalomra kerülne, ő lenne Versailles egyik legmegbízhatóbb oszlopa... Németország fasizálása nehéz belső harcokat eredményezne, melyek az ország erejét hosszú időre paralizálnák, és Hitler arra kényszerítenék, hogy a reváns gondolata helyett szövetségeket keresen Európában... Pilsudszki segítsége a Németország fasizálásával elfoglalt Hitlernek például fontosabb lesz, mint a korridor ügye. Hitler a hatalmon nem jelentene mást, mint Franciaország európai hegemoniájának megerősödését... Ahhoz, hogy egy intervenciót Oroszország ellen keresztül lehessen vinni, egy iparilag magas nivójú európai hatalomra van szükség, mely területnyereségért hajlandó az Oroszország elleni kerszteshadjárat főterheit elvállalni... Ilyen feladatot csak egy fasizált Németország vehet magára. A párizsi politika a jövőben minden erejével Kelet felé fogja irányítani Németország külpolitikáját, mert csak ez a módszer jelent biztosítószerepet a versailles-i rendszer elleni felzúdulással szemben.“ (Troickij: *Aktion*, 1932. aug.)

Hitler a nemzetközi tőke foglya. „A német kémiai és nehéziparnak megegyezése a francia kapitalizmussal természetesen hatással van mindkét ország kormányaira és elsősorban arra a párt-ra, mely a német nehézipar új imperialista céljainak szolgálatában áll... Hitler így lett a nemzetközi tőke foglya. Kifelé revíziót köteles viczorogni, de mert sem Rómával, sem Londonnal nem tudott megegyezni, kénytelen volt Párizs diktátumát elfogadni. A francia és német nehézipar emberei csakhamar megtalálták azt a platformot, melyre mindkettőjüknek szükségük volt. S ez nem volt más, mint a közösen óhajtott küzdelem Moszkva ellen. A Hitler-kérdést, mely úgy indult, mint a német-francia konfliktus magva, a nemzetközi nehézipar egykettőre a maga céljaira sajátította ki.“ (Jean Richard Bloch: *Roter Aufbau*, 1932. aug.)

KIÁBRÁNDULÁS...

Nemzeti kommunizmus? „A nemzeti szocialista ifjúságban nagy bizalmatlanság ütötte fel a fejét: mi csak arra lennénk jók, hogy mint »fehér« rohamcsapatok a »vörös« »áradat« ellen harcoljunk? Nem. Mi nem leszünk többé esz-közök a Tőke kezében, nem leszünk többé nemzetiszocialisták, de nemzeti bolsevisták, és nekünk is lesz majd egy »dobosunk«, de ez aztán tényleg a német nagytőke ellen fog minket vezetni... Ha Hitler csodót fog mondani, akkor a felszabadult forradalmi erők nem fognak többé megelégedni félmegoldások-

kal, de teljesen és igazán a szocializmust fogják akarni.“ Igazi nemzetiszocializmust Hitler nélkül!... A kiábrándultak nagy része, mert a nemzet osztályharca volt főélményük, nem fogja megtalálni az utat a KPD-hez. És itt van a nemzeti kommunizmus főfeladata: azok káderét megalkotni, akik harci közösségben a marxista KPD-vel mint nem materialisták a végértéket a nemzetben látják... Bennük a KPD barátot, a fasizmus és a félfasizmus elkeseredett és veszélyes ellenségét fog találni.“ (K. O. Paetel: *Tagebuch*, 1932. okt. 8.)

AZ ELMULASZTOTT ALKALOM: AZ ELVESZTETT CSATA

A veszélyes illúzió. „Ügy reformista, mint kommunista körökben egyre gyakrabban hallani: engedjétek a náciakat a kormányrúdhhoz, majd lejárják magukat. Ezzel az argumentációval, melynek a legborzalmasabb következményei lehetnek, nem lehet elég élesen szembeszállni... A fasizmus a nemzetiszocialista párt alakjában a hatalom kapuját döntgeti; ha a munkásosztály harc nélkül engedi át a teret, akkor az összes munkásorganizációk szét lesznek verve. A harcot a fasizmus ellen tehát még akkor kell megszervezni, amikor a munkásorganizációk még érintetlenek és küzdőképesek. A legfontosabb teendő tehát: a munkásság egységblokkjának azonnali megalakítása.“ (Fritz Sternberg: *Der Niedergang des deutschen Kapitalismus*)

A nagy mulasztás. „A széles munkásrétegeknek meg kell magyarázni, hogy a fasizmussal való harcot nem kerülhetik el, és hogy passzív ellenállással sem-

mit sem lehet elérni. Egyre jobban kell tudatosítani az egyetlen helyes felismerést: a védelmet az egyre növekvő fasizma veszély ellen még a fasizmus hatalomra jutása előtt kell megszervezni és a harcot felvenni.“ (K. L. Gerstorff: *Weltbühne*, 1931. 52.)

Diktatúrák szívóssága. „Azok, akik egy átmeneti Hitler-diktatúráról beszélnek, nagyon fognak csalódni, mert fogalmuk sincs a diktatúrák szívósságáról. Csak meg kell nézni az európai diktatúrákat... A diktátor a diktatúrában magával hozza apparátusát, és így egykettőre kifejlődik a diktatúra bürokráciája... Ezt a bürokráciát aztán, ha valahova befészkelte magát, nehezen lehet kiirtani... Forgassuk a történelem lapjait, és akkor rájövünk, hogy diktatúrákat mindig csak forradalmak buktattak meg... Németországban tehát?...“ (Br. Heilig: *Wiener Tag*, 1931. dec. 13.)

MI A FASIZMUS?

„A kapitalista krízis kapitalista áthidalási útja pontos törvényszerűséggel vezet az egyetlen kapitalista »kiút«-hoz: belpolitika terén a fasizmushoz és külpolitikailag az új imperialista háborúhoz. Ez a »kiút« aztán maga vezet az

osztályellentétek döntő, forradalmi kiélesedéséhez. Ez a kapitalista »kiút« maga járul hozzá, hogy a kapitalizmus kríziséből kivezető igazi kiutat gyorsítsa.“ (Lippay Zoltán: elől idézett helyen)

